

nakowoż wybiega kilkakrotnie poza tę datę a nawet analizuje rozwój sytuacji po przejściu Górnego Śląska przez Polskę.

Przytoczone, w gruncie rzeczy nieznaezne uchybienia — o których jedynie z obowiązku wspominaemy — nikną wobec ogromu dokonanej pracy i osiągniętych przez autora wyników.

W rozprawie M. Orłowskiego zyskaliśmy sumienne opracowane dzieło, traktujące o rozwoju hut-

nictwa żelaznego na ziemiach polskich i pozwalające nam wniknąć w budowę dzisiejszego przemysłu hutniczego Polski oraz umożliwiające wysnuć ogólnych wytycznych na przyszłość.

Dalszą niejako częścią omówionej książki i jej pewnego rodzaju uzupełnieniem jest przytoczona na wstępie praca A. Dzika, o której ukazały się już wielokrotnie wzmianki i artykuły recenzyjne na łamach prasy codziennej i fachowej⁵⁾.

Janusz Ignaszewski.

PIERWSZY KONGRES ZASTOSOWAŃ STALI

W dniach 17 i 18 maja 1932 r. a więc bezpośrednio przed Kongresem Międzynarodowym Mostów i Konstrukcyj Inżynierskich odbywał się w Paryżu pierwszy Kongres Biur Propagandy Zastosowań Stali. Kongres odbył się w biurze Komitetu Hut Żelaznych we Francji. Reprezentowane były następujące państwa: Anglja, Belgja, Francja, Holandja, Niemcy, Polska i Włochy. Prezesem wybrano p. Iere z Paryża zaś panowie Roos z Paryża i Thorn z Brukseli objęli funkcje tłumaczy. Jednakowoż obrady toczyły się prawie wyłącznie po francusku.

Porządek dzienny kongresu obejmował sprawy następujące:

- 1) sprawozdanie z czynności Biur w poszczególnych państwach,
- 2) zorganizowanie stałych kongresów Biur Propagandy,
- 3) utworzenie Międzynarodowego Biura Informacyjnego,
- 4) sprawy różne.

Sprawozdania zdawano wedle alfabetycznego porządku francuskich nazw poszczególnych państw. Przedkładały je następujące organizacje: „Beratungsstelle für Stahlverwendung” — Stahlwerksverband, Düsseldorf, British Steelwork Association, Londyn; Ossature Metalique, Bruksela; Office Technique pour l'Utilisation de l'Acier, Paryż; Biuro propagandy konstrukcyj stalowych, Haga; Associazione Nazionale Fascista Fra gli Industriali Metallurgici Italiani, Medjolan i „Poradnia Stosowania Żelaza” — Syndykat Polskich Hut Żelaznych, Katowice.

W sprawozdaniach przejawiała się wybitnie różnorodność akeji w poszczególnych krajach. Np. w Anglii, Francji i Niemczech okazało się, że współzawodnictwo konstrukcyj stalowych i konstrukcyj żelbetowych jest niezmiernie ostre, jednakowoż w Niemczech budowa nawet małych domów stalowo-szkieletowych oraz budynków gospodarczych jak np. stodoły, hangary, rozwija się bardzo szybko. Istnieje tam około 20 systemów domków stalowych. Należy tu opracować dalsze nowe profile odpowiednie do budowy takich domów. Jeżeli chodzi o budowę domów wysokich, to ilość ich w ostatnich latach w całej Europie poczynna wzrastać, co oznacza w każdym razie zwrot ku budownictwu inżynierskiemu na szeroką skalę. W celu możliwego rozpowszechnienia wiadomości o konstrukcjach stalowych wydaje Biuro Propagandy

biuletyn pod tytułem „Stahl überall”, który omawia poszczególne dziedziny zastosowań stali w budownictwie, rolnictwie, górnictwie, komunikacji i t. p. Nadto stosowane bywają filmy w zakresie budownictwa stalowego, z których jeden przedstawił referent p. von Halem.

W Anglii dziedzina zastosowań stali obejmuje wedle sprawozdania p. Kavanagh głównie mosty większe, oraz wysokie budynki, które jednakowoż w Anglii nie mogą mieć większej wysokości niż 30 metrów. Mniejsze mosty do rozpiętości 60 metrów wykonywa się przeważnie jako żelazno-betonowe, dlatego też ostatnio wydało Biuro Propagandy Stali książkę o estetyce mostów stalowych. Również Biuro to stara się zmienić odpowiednio przepisy budowlane angielskie w celu umożliwienia szerszego zastosowania stali, lepszego jej wykorzystania oraz większej dopuszczalnej wysokości domów.

Reprezentant belgijski p. François stwierdzał — niechęć architektów w stosunku do nowych materiałów budowlanych, którą zaleca Biuro Propagandy przez bezpośrednie oddziaływanie, przestarzałość przepisów, oraz mówił o zastosowaniu żelaza łącznie ze szkłem w nowej architekturze. W rolnictwie znajduje w Belgji stal duże zastosowanie na hangary i stodoły. Referent podkreślił wreszcie ogromne znaczenie spawania, które może w wybitnym stopniu rozszerzyć zakres zastosowań stali.

Obraz działalności biura francuskiego — Office Technique d'Utilisation d'Acier (OTUA) przedstawił p. Iere. I on zwrócił uwagę na konieczność zmiany przepisów, wprowadzenie wysoko-wartościowych gatunków stali, oraz spawanie konstrukcji stalowych. Akeja w kierunku spawania we Francji opiera się głównie na bezpośrednim kontakcie z architektami, na poradach technicznych, oraz na wydaniu biuletynów „Acier”. Opracowuje się też systemy lekkich stropów stalowych.

Reprezentant Holandji p. van Genderen Stort podał zasady nowego projektu przepisów budowlanych

⁵⁾ Vide „Gazeta Handlowa”, Warszawa, 14. XII. 1931 r., „Rzeczpospolita”, Warszawa, 19. XII. 1931 r., „Kurjer Polski”, Warszawa, 23. XII. 1931 r., „Polska Zachodnia”, Katowice, 21. I. 1932 r., „Gazeta Polska”, 6. II. 1932 r., „Rynek Metalowy i Maszynowy”, Poznań, 14. VII. 1932 r., „Przegląd Metalowy”, 19. XII. 1931 r., „Przegląd Gospodarczy” 15. II. 1932 r. i t. d.

według których dopuszczano by dla stali naprężenie dopuszczalne 1600 kg. na cm. kw. Propaganda jest tam prowadzona głównie w kierunku wydawnictw naukowych, oświetlających walory stali, jako materiału konstrukcyjnego i porad dla architektów.

Reprezentant **Włoch**, p. Ferrari zwracał uwagę na pewne zacofanie architektów, którzy za mało uwzględniają nowoczesne kierunki w budownictwie konstrukcyjnym, stwierdził również, że na terenie tego państwa, posiadającego zresztą bardzo mało żelaza, rozwój żelbetu przyniósł rozwój stali.

Na tle tych przemówień wypadło bardzo dobrze sprawozdanie **polskiego** Syndykatu Hut Żelaznych, które podkreślało, że w dziedzinie budownictwa inżynierskiego nie ma u nas ostrej konkurencji między stalą a betonem, że jeżeli jest jakaś płaszczyzna taré, to na stosunkowo bardzo małej przestrzeni. Ta raczej kooperacja niż konkurencja jest spowodowana głównie tem, że bardzo wiele jest jeszcze do zrobienia, i że nawet budowle żelazno-betonowe w Polsce przyczyniają się do zwiększenia konsumpcji stali. Zakres zastosowań stali zwiększa w Polsce w wybitnym stopniu wielki rozwój spawania, dla którego należałoby również opracować nowe kształty walcowanych profili. Budowa zaś małych domów szkieletowych, w której stal może odegrać również wybitną rolę, jest jeszcze mało znana i dopiero zwolna lansowana. Dążeniem inżynierów polskich jest możliwe wyrugowanie drzewa, a częściowo i pełnej cegły jako materiału konstrukcyjnego, dźwigającego i zastąpienie go materiałami nowoczesnymi o wysokich wytrzymałościach. Niezmiernie mile uderzył Francuzów fakt współpracy profesorów politechnik polskich z przemysłem w tym kierunku, biorących udział w kursach i wykładach, urządzanych przez „Poradnię Stosowania Żelaza”

Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, przyczem przewodniczący p. Iere, reasumując przemówienia podkreślił to z naciskiem w stosunku do Polski, zaznaczając zarazem, że w innych krajach (specjalnie we Francji) „profesorowie to są mandaryni” („nos professeurs ce sont des mandarins”).

Drugą sprawą, poruszaną na kongresie, była sprawa corocznych Zjazdów Biur Propagandy Stali. Przewodniczący oświadczył, że znaczna część Biur wyraziła już życzenie, żeby zjazd taki odbywał się corocznie, coraz to w innym państwie. Przyjęto tę propozycję wraz z zaproszeniem p. v. Halem, by kongres w roku 1933 odbył się w Düsseldorfie.

Trzecią sprawą było utworzenie Międzynarodowego Biura Informacyjnego. Chodziło o to, ażeby możliwie ułatwić informacje o zastosowaniach stali w poszczególnych krajach i udostępnienie ich krajom innym. Sprawą tą ma się zająć reprezentant Holandji p. van Genderen Stort i przygotować odpowiednie propozycje.

Na zakończenie kongresu p. Kavanagh zaproponował wydanie dzieła o najrozmaitszych zastosowaniach stali w językach angielskim, francuskim i niemieckim, które mogłoby być rozrzucone po całym świecie. Ponieważ wyłoniły się pod tym względem rozmaite propozycje, przeto zdecydowano, że każde Biuro przestudjuje sprawę poruszoną, aby doprowadzić ją do skutku w sposób możliwie najkorzystniejszy.

Podczas kongresu odbyło się śniadanie na wieży Eiffla, którą też uczestnicy następnie zwiedzili od fundamentów i maszynerni aż do najwyższej, niedostępnej dla publiczności, platformy, na której mieści się stacja telegrafu bezdrutowego.

Prof. Dr. Inż. Stefan Bryła.